

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології, інформаційної
та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ
Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, освітня програма	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки» Спеціальність: 032 «Історія та археологія» Освітньо-професійна програма: «Історія та археологія»
Викладач	ОРЛИК Василь Михайлович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний телефон	+38(099) 423 95 96
E-mail:	v.m.orlik@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки. Змістових модулів – 4. Форма контролю: іспит; іспит. Загальна кількість кредитів – 8; годин – 240; зокрема: лекції – 48 годин; практичні заняття – 64 години; самостійна робота – 128 годин. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська. Рік викладання – 2024/2025
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіка, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, за домовленістю
Пререквізити	Потребує базових знань зі шкільного курсу «Історія стародавнього світу»

1. Мета і завдання дисципліни

Мета: сформувати у студентів уявлення про історію формування та розвитку суспільств Стародавнього Світу; розкрити історичні події та процеси у державах Стародавнього Світу у їх взаємозв'язку та взаємозалежності; висвітити соціально-економічні стосунки, правовий статус людини у суспільстві, значення сім'ї, ролі релігії, досягнень науки та культури.

Завдання:

- знати методологічні та теоретичні основи викладання курсу історії Стародавнього Світу;
- сформувати чітке уявлення про основні тенденції та закономірності формування та розвитку суспільств та держав Стародавнього Світу;
- самостійно аналізувати специфіку історичного процесу періоду Стародавнього Світу;
- вбачати внутрішні зв'язки між історичними подіями;
- сформувати уявлення про стан джерельної бази та навички аналізу писемних джерел з історії Стародавнього Світу;
- визначити та проаналізувати специфіку економічного устрою та соціальних відносин у державах Стародавнього Світу;
- усвідомлювати програмний фактичний матеріал в його послідовності;
- робити узагальнення та висновки на основі вивченого фактичного матеріалу;
- застосовувати набуті знання з історії Стародавнього Світу в освітньому процесі.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні,

культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК. 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 02. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 06. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 07. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН 08. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

Соціальні навички (soft-skills):

Здатність здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал.

Здатність бути критичним та самокритичним. Здатність критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи розв'язання проблеми.

Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність).

Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотуристичному національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf; Положення про організацію вивчення вибіркового навчального дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО <http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/vibir.pdf>; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ <http://www.kntu.kr.ua/doc/dobro.pdf>.

4. Програма навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Практичні	Самостійна робота
Тема 1. Предмет, методологічні проблеми, особливості джерельної бази. Історіографія	2	2	4
Тема 2. Стародавній Єгипет	4	4	8

Тема 3. Стародавня Месопотамія	4	4	8
Тема 4. Історія Ассирії та держави Мітанні	2	4	8
Тема 5. Найдавніші цивілізації Малої Азії та Східного Середземномор'я	2	2	4
Тема 6. Території Сирії, Фінікії та Палестини в давнину	2	4	8
Тема 7. Стародавній Іран. Персія, Мідія та Елам	4	4	8
Тема 8. Стародавня Індія	2	4	8
Тема 9. Стародавній Китай	2	4	8
Тема 10. Кріто-Мікенська цивілізація та темні віки	2	2	4
Тема 11. Архаїчна Греція VIII – VI ст. до Р. Х.	4	2	8
Тема 12. Класична Греція V – IV ст. до Р. Х.	4	4	8
Тема 13. Елліністичний період в історії Греції	4	4	8
Тема 14. Апеннінський півострів у VIII – IV ст. до Р. Х. Виникнення Риму	2	4	4
Тема 15. Стародавній Рим у III – на початку I ст. до Р. Х.	2	4	8
Тема 16. Криза політичної системи Римської республіки у I ст. до Р. Х.	2	4	8
Тема 17. Епоха ранньої імперії (принципат)	2	4	8
Тема 18. Пізня Римська імперія (Домінат)	2	4	8
Усього годин	48	64	128

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, рубіжний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: 1 семестр – іспит; 2 семестр – іспит.

Рубіжний контроль успішності здобувачів вищої освіти проводиться під час проведення всіх видів аудиторних занять з усіх дисциплін в середині семестру та за тиждень до закінчення семестру.

Максимально загальна кількість балів, виділених для оцінки результатів під час одного рубіжного контролю робочою програмою навчальної дисципліни, при семестровому підсумковому контролі: у формі заліку – складає 50 балів; у формі іспиту – складає 30 балів.

Оцінку підсумкового семестрового контролю у формі іспиту становить сума балів за результатами рубіжних контролів та балів, набраних здобувачем вищої освіти при складанні семестрового іспиту. Загальна кількість балів, виділених на проведення семестрового іспиту робочою програмою навчальної дисципліни, складає 40 балів. Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти на іспиті, додається до результатів рубіжних контролів, що разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ЄКТС і національною шкалою («Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно»).

Рівень знань здобувачів вищої освіти за національною шкалою відповідає таким критеріям:

«відмінно» – здобувач вищої освіти досконало засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповіді, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«добре» – здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, аргументовано викладає його, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але

припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

«задовільно» – здобувач вищої освіти, в основному, володіє теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

«незадовільно» – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, наукове мислення відсутнє, практичні навички не сформовані.

Відповідність шкали оцінювання ЄКТС національній системі оцінювання в Україні та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (іспит, диференційований залік, курсова робота, проект, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90 – 100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82 – 89
C	ДОБРЕ – загалом правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74 – 81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64 – 73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60 – 63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2 (незадовільно)	Не зараховано	35 – 59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1 – 34

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ <https://kntu.kr.ua/file/content/424/polozhennia-pro-orhanizatsiyu-osvitnoho-protsesu-v-tsntu.pdf> (С. 28–35).

6. Рекомендована література

Основна література

- Barringer Judith M. The Art and Archaeology of Ancient Greece. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. URL: <https://archive.org/details/artarchaeologyof0000barr/page/n5/mode/2up>
- Беззубенко А. В. Мірошніченко С. В. Історія стародавнього світу. Схід, Греція, Рим. Харків. 2017.
- Берд Мері . SPQR. Історія Давнього Риму. К., 2024. 496 с.
- Голованов, С. О. *Історія стародавнього світу*. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017. 472 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/21073>
- Замуруйцев О. В. Історія Стародавньої Греції та Риму: навчальний посібник. МДПУ ім. Богдана

Хмельницького, Мелітополь, 2015. 212 с. URL: <https://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/619/>

Крижанівський О. П. Історія стародавнього сходу: навчальний посібник. К. 2002. 590 с.

URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-105.html>

Ставнюк, В. Історія Давньої Греції. Чернівці: «Місто», 2022. 552 с. URL:

https://www.researchgate.net/publication/363883159_Stavnyuk_Viktor_Istoria_Davnoi_Grecii_Cernivci_Misto_2022_552_s

Ткачук П. Д. Історія первісного суспільства, стародавнього Сходу й античних цивілізацій у термінах, назвах, поняттях і датах: навч.-метод. посіб. для студ. іст. ф-тів ін-тутів, унів та вчителів історії. Вип. 2. Луцьк : Вид-во обл. друк., 2003. 174 с.

Удич З. Історія стародавнього світу у схемах і таблицях. К. 2009.

Шама О. І. Хрестоматія з історії Стародавнього Сходу: посібник для студ. істор. ф-ту. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. – 488 с.

URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12744>

Додаткова література

Аврелій Марк. Розмисли. Наодинці з собою. К. 2016.

Балук В. Історія античної цивілізації. У 3-х томах. Том 1. Стародавня Греція. 2008.

Балук В. Історія античної цивілізації. У 3-х томах. Том 1. Стародавня Греція. 2008.

Балук В. Історія античної цивілізації. У 3-х томах. Том 2. Стародавній Рим. 2016.

Балук В. Історія античної цивілізації. У 3-х томах. Том 2. Стародавній Рим. 2016.

Берд М. SPQR: Історія Давнього Риму. К.: BookChef, 2019. 288 с.

Гай Юлій Цезар. Нотатки про війну з галлами. К. 2020.

Гаррет Раян. Голі статуї, гладкі гладіатори та бойові слони. Відповіді на цікаві запитання про стародавніх греків і римлян. К. 2023.

Геродот. Історії в дев'яти книгах. – К.: Наукова думка, 1993 576 с.

URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Herodot/Istoriy_v_deviaty_knyhakh/

Книга Історія європейської цивілізації (під ред. Умберто Еко). 1–3 томи – Близький Схід, Греція, Рим. К. 2016.

Луцій Анней Сенека. Про стійкість мудреця. Діалоги. К. 2021.

Моммзен Т. Історія Риму. К.: Арії, 2023 – 384 с.

Моммзен Теодор. Історія Риму. К. 2023..

Моммзен Теодор. Історія Риму. К. 2023.

Содомора А. Жива античність. К. 2024. 216 с.

Ставнюк В. В. Становлення афінського поліса. К.: «Аквілон-Плюс», 2005. 216 с.
<http://surl.li/sdarhu>

Інформаційні ресурси

1. <http://www.info-library.com.ua/> – Електронна бібліотека підручників.
2. <http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
3. <http://www.archives.gov.ua/Publicat/publishing.php> – Періодичні та продовжувані видання.
4. <https://www.youtube.com/@wildfoxfilm> – Wild Fox Film.
5. <https://www.youtube.com/@viktorstavnyuk6241> – Viktor Stavnyuk (персональний канал доктора історичних наук, професора Віктора Ставнюка).
6. <https://www.deepl.com/uk/translator> – Deepl (перекладач).

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи. Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.